

KÉPZET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1882.

Kolozsvár, péntek, február 17

A „KELET” előfizetési díja.

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva	16 fr.
Égész évre	8 „
Fél évre	4 „
Negyedévre	2 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 6 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 12-ik szám.

Hívatások nem adhatnak vissza.

Tizenkettődik évfolyam.

BUDAPEST, 1882. február 15.

(V.) Nehány nappal ezelőtt e cím alatt: „Az Ignatív emlékiratait” a „Függetlenség” című újságban egy közlemény jelent meg. Nem akartunk rá reflectálni, mert a „Függetlenség” legtöbb ily nemű közleménye, néhány napra már cáfolatot nyervén, idézett közlemény hitelességében is jogunk volt kételkedni. Amde mert e közleménnyel a „Hon” is foglalkozott, sőt mert e közlemény külföldi lapokba is átment, észrevételeink megtételét nem tartjuk feleslegesnek.

A közlemény veleje az: „hogy mielőtt Magyarország muszkává lenne, függetlennek kell lennie”. Hiteles ez a közlemény avagy nem, Ignatív írta-e avagy nem? reánk nézve tökéletesen mindegy. Ignatív ur nélkül is jól tudjuk mi azt, hogy a függetlenségi párt, mindenesetre öntudatlanul, de orosz kézre játszik; mert hiszen nem első okoskodás ez orosz részről, hogy t. i. az osztrák-magyar birodalomnak előbb-utóbb fel kell oszolnia, mikor is az orosz propaganda igyekszik célját érni. Ez hát nem újság. Mikor Deák Ferencz az 1867-iki kiegyezést létrehozta, ugyancsak ezt tartotta szem előtt, ő lévén a legelső nagy magyar állam férfi, ki belátta, hogy míg elődei a külföldi segélyekben elbizakodva Ausztriával, hol politikai, hol pedig tényleges háborút folytattak, mindig szemelőtt téveszték a helyzetet ama nyílt valóságot, hogy a magyarok elméjében a külföldi segély mindig csak fictio, mert a valóságos segélyt nem találtuk fel másban soha, csakis Ausztriában.

Evszázadok nyomorával küzdő nagy-szerű tanulságot nyújtottak erre a török idők. A török ugyanis egész Európa keresztényiségét fenyegetvén, Magyarország Európának csakugyan védbástája vala. Miltán hitték ezt a magyarok is; és dacára, hogy a török támadások Magyarország megsemmisítésével az európai keresztényiséget is fenyegették, vajjon megvédett-e bennünket a külföld a török ellen? mikor a folytonos harcban kimerülve Mohácsnál elvérzettünk nyújtott-e nekünk a külföld csak számba vehető segélyt is? Nem azért voltunk-e kénytelenek, az osztrákházból választani királyt, mert a külföld ránk se hederített? És ha vajjon kimerültségünk ezen korszakában fegyvereink az osztrák fegyvereivel nem egyesülnek, nem lett volna-e hazánk a török birodalom épen oly tartományává, mint a milyenné Bosznia és Hercegovina leve? S vajjon Bethlen, Bocskay, Rákóczy, kik mindannyan a külföldi segélybe bízva fogtak fegyvert azon szükséges ellen, ki bizon nem mondjuk, hibázott eleget, no dehát nem maradtunk adósai misem, de kérdjük, kapunk-e valaha külföldről olyan segélyt, mely beszámítható lett volna? Soha. Eről Kossuthnak magának meg kellett győződnie. Hát most már, hogy képzelhetjük mi azt, hogy mikor az egész Európát fenyegető törökkel szemben magunkra hagytak, és azután is mindig magunkra hagytak, hogy most épen kerekedjék kedvük arra a nagy védelemre, melyben ennyi csatlódás után bár, de mindig vakon hisztünk?

Persze, hogy Ignatív mindezen reménykedésünkre csak mosolyog, s akár mondtá, akár nem, de azt képzeli magában: csak váljatok ti el Ausztriától, majd meg tanítunk mi benneteket a külföldi segélyre; más szóval: Magyarország, mielőtt muszkává lenne, függetlennek kell lennie!

A függetlenségi párt maga is elismeri, hogy a külföld támogatása nélkül a szláv áramlattal szemben fennállanunk lehetetlenség; az a külföldi segély pedig valóságos álomkép. Amde tegyük fel, jöhetne eshetőség, hogy a külföld például segélytünkre érkezne, de vajjon a bizonyosat feláldozzuk-e ezen eshetőségért? Mert ha Ausztria nélkül a mi létezésünk ket csakis ily külföldi eshetőségre bízhatnók, mely a legvalószínűbben ki is maradhatna: nem örültség lenne-e tőlünk ily eshetőségért a bizonyosat feláldozni?

Nincs függetlenségi ember Magyarországon, ki most, midőn a Balkán félsziget egyes bércein az ellenünk törő szlávok őrtízei lobognak, azon hittel táplálna magát, hogy a lázadás, ha csupán mi magyarok állnánk velök szemben, hát hogy akkor is ily helyi érdekű maradna, s hogy nem zudítaná ránk az összes szláv népeket. Nincs függetlenségi ember Magyarországon, ki elhigye, hogy Magyarország egyetlen tengerre nyíló kapuját, Fiumét megbirnók tartani, ha Ausztria nem állana hátunk megett, bebizonyított tény lévén, hogy a mint 17. szláv ellenünk fegyvert fog, azonnal hullámszába jő az egész szláv tenger, s így Fiumét is nem pusztán a horvátokkal szemben, de a szláv népek összes ereje ellen kelene védelmezniük.

Nem csak olyan tréfa szó tehát az, hogy: Magyarországnak, mielőtt szlávává lenne függetlenné kell lennie. S dacára annak, hogy ez igaz, hogy ez megcáfoltathatlan, mégis van Magyarországon párt, mely semmi másból, mint csökkönységből, nem akarja ezt belátni. Pedig, ha van orosz arany, ha van orosz bujtogató, szóval bármiféle eszköz, mely az orosz propaganda céljainak elérésére küzd, hát mind ez csak kicsinyiség azon eszköz mellett, melyet az orosz propaganda, a mi függetlenségi pártunkban talál föl.

Igy dolgozni egy nemzetnek ön maga ellen, valóságos isten verés! A helyett, hogy a legűszintűbben oda törekednének, miszerint ezen bizonyos és biztos szövetségünket megtartsuk, hát a helyett minden áron ki akarjuk magunkat játszani az oroszok, s még oly szabadsággal és alkotmánnyal nem akarunk megelégedni, mint a millyennel birunk, soha nem teljesülhető reménnyel révén kockára akarjuk tenni nemzeti életünket.

De hát nem akarjuk tovább fűzni e fonalat, csak annyit mondván, hogy akár hiteles Ignatívnek ama emlékirata, akár nem, a függetlenségi pártnak a nélkül is be kellene látnia, hogy tévúton jár, s nem bolygatni jelen posztionkat oly eszmékkel, melyek csakis romlásunkra vezethetnének.

Szász tüntetés Brassóban.

(A puszta vásárló szászok.)

Brassó, 1882. febr. 13.

E hó 12-én, vasárnap d. n. 5 órakor a brassói szász ajku képviselőválasztók Dück J. elnöke alatt gyűlést tartottak a feketetezta végén a Hotel Unionban. A gyűlésre számosan jelentek meg, s ezek között maga Obert Ferencz brassói evang. első pap. Dück elnök 5 és fél órakor a gyűlést megnyitván, kijelenti, hogy a t. évi január hó 27-én a budapesti országgyűlésen a szászok ellen intézett támadás még mindenkinek élénk emlékezetében van. Azon alkalommal Zay brassói képviselő olyan álláspontot foglalt el, mely a szász választókat arra indítja, hogy képviselőjük iránt valamit tegyenek. Ezért birta, ugymond, össze a választókat, hogy ezen térv fellett tanácskozzanak.

Dück elnök után Schnell K. ügyvéd a brassói versailles-isták egyik főkolompasa, hosszú beszédének veleje az volt, hogy ő még most is reszket, s ezt neki el is bizzuk, azon súlyos vádak hatása alatt, mely villamfolyamként járta át az egész (?) szász natiót. Azonban nagy lelki örömmel konstátálja, hogy a mióta a magyarok a szászok ellen vádakat szórnak (?) a világba, soha csapásuk dühösbőlben (wuchtiger) vissza nem sujtattak, mint Zay által. A miniszterelnök az ő szokásos harezmodorával — Kapfmanier élt, mert végre sem bírta magát egyébbel védelmezni, mint azzal, hogy az országgyűlésen nincsenek pártok, a midőn arról van szó, hogy Magyarország a magyaroké. Ez Schnell versailles-ista fejtegetése szerint így értendő: Mi országos pártok ugyan több elvi nézetekben egymástól eltérünk, de a chauvinizmusban mind egy test és lélek vagyunk stb.

Indítványozta, hogy küldjenek a választók Zaynak hálafelelőzt, s miután már a gyűlés előtt elvtársaival ezt az ügyet megbeszélte, a hálafelelőzt Obert Ferencz belvárosi luth. pap már elkészítette és fel is hívja a lelkes urat annak felolvasására. Obert nagy tüzzel olvassa

a hálafelelőzt, mely hemzseg a magyarok elleni gyűlölettel. Szerinte Oroszország után azonnal Magyarországban nyomtatnak el a nemzetiségek. A Balkán félszigeten is belátták azt, hogy a béke csak úgy lehetséges, ha minden nemzetnek megadják jogait. Magyarországon ezt nem akarják belátni. Nekünk meg kell mutatni, hogy ez a föld a miénk, a mi kezünk munkája termékenyítette ezt meg; mi irtottuk ki innen a vadállatokat, mi öltük meg a sarkány potóit — Drachenbruth — mi készítjük a vándorok számára az utakat. Mikor Magyarországon csak két osztály volt, u. m. a nemesek és jobbágyok, a német coloniákban a jobbágyokkal a legjobban bántak. Ha feltámadhatnának azok a szegény csángó magyarok a 10 magyar község temetőiben, erre mondanának olyan cadentiat Obert paternek, hogy ő is elkezdene ezek halatára reszketni, mint kebelbarátja Schnell reszket. „A hű Zay valamennyi választójának nézetét tolmácsolta, kivéve a politikai renegekat.” Igen is politikus szent atyám, tolmácsolta Zay a versailles-isták dühöngését, de nem a szász polgárokét, annál kevésbé a magyar és román választókat. Tiltakozunk lsten és világ előtt az ellen, hogy Zay a mi választótunk volna és a mi nézetünket tolmácsolta volna. Az olyan képviselő, ki nem szegényen nyilatkozik, hogy neki két hazája van, minket nem képvisel s ma elmehet Flandriába a kedves hospes. Obert szent atya szerint Zay egy második Huett, a ki a 16-ik században Gy. Fehérvárt a szászok jogait védelmezte nagy bátorsággal. Zay szegény szülőktől származva, önérejen olyan állást vívott ki magának, hova mások, t. i. a magyarok született nemesi jognál fogva emelkednek. Tehát a magyar képviselők születési s nem választási jogon bínek Zay mellett! Hová nem ragad a politikai vakdüh még papot is! „Barhogyán üldözzék is Zayt a magyarok, ő a szászokban erős védelmet fog találni és úgy fogják őt szeretni, mint ő szereti övezgy edes anyját! Hoch dem Vaterlande!”

Egyik indítványozza, hogy Zaynak adja nek valami értékes nemzeti ajándékot. Olyan ajándék legyen az, hogy imponáljon ellenségeinknek, hogy az ellenség, ha nem is mondja, de legalább gondolja: „Ezek a szászok még sem olyan zsegorik.” — Knicker.

Legjobb volna, ha a magyarországi pusztákban vásárolnánk neki egy (ein Gut auf der Puszta) öszagot, mert ez aztán imponálna! Az ám az okos gondolat! A zsidó főpap is a zsidó nemzet bűnét egy birkára rakta a szent hajdanban és aztán a pusztában szabadon bocsátotta. Ha Zay teste és lelke megbírja a szász versailles-isták bűnét, csak rakja rá Obert főpap ur is és bocsassa neki a hortobágyi pusztát, ott fia ha lesz, mint újmagyar földesur fog a jövő század elején szerepelni s Hermann helyett Árpád-ra esküdni. Valóban ez okos gondolat, csak rajta szent atyám adja fel a szeretett Zaynak a pusztai kezetet.

Igen szép mindez, de hogyan eszközöljék a gyűjtést erre a pusztára, midőn az öreg Gütt szerint, itt a szászok olyan elemek közt élnek, s ezt egész felindulástól reszketve mondja, kik a szászok iránt ellenséges indulattal viseltetnek? És ki lön küldve Dück elnöke alatt háromtagu bizottság pénzt gyűjteni a pusztára, de úgy, hogy az adakozók nevei ne hozzásanak nyilvánosságra, az ellenséges elemek szemelőtára.

Ilyen formán gyűjthetnek Moszkvában is a hercegovai hűsők számára; nó meg a nihilisták is az orosz birodalom szétrobbantására.

Hoch dem Vaterlande! Már, hogy melyik haza éljen a kettő közül Ungaria-e vagy Germania, ezt az ő lelkek tudja.

Egyéb baj nem történt.

Egy jelen volt.

Ugyane szász felhívására vonatkozólag egy más brassói tudósítónk a következőket írja: „

Brassó, 14. 1882.

A múlt héten nagy plakátok hirdették, hogy Brassóban az ugynevezett „Sächsisch-deutsche Actions comite” folyó hó 12-én délután az „Union” vendéglőben összehívja az első kerület választóit már tudniillik, kik Herr Adolf Zay (olv. Czaj) urat választották és pedig azon célból, hogy megbeszéljék minő kitüntetésben részesítsék nagy birre vergődött érdemű képviselőjüket, ki múlt hó 27-én ugyancsak kitett magáért és a szász nációért. Igen szép az elismerés, csakhogy csodálni lehet, hogy itt Magyarországon vannak városok, hol nyilvános gyűlések tartatnak, melyek

ken fennhangon bujtogatnak és tájékozó dühvel szidják a magyar kormányt.

A nagy plakátok által hirdetett gyűlés csakugyan megtartott; a szász atyafiak teljes számmal hűségesen megjelentek főmáttaraik vezetésé alatt, hogy értekezzenek és megállapodjanak abban, hogy mi módon fejezzék ki Zay ur iránt elismerésüket. A gyűlés egyike volt a legspeciálisabbknak. Az ugynevezett „Unsere Kapazitäten und Führer, die Sachsen von echtem Schrot und Korn...” előállottak és valóban véres szájjal zudítottak menyköveiket és hallatták az annyira nevezteses chauvinizmust.

Obert Franz szász pap kész hálafelelőzt olvasott fel, melyet Zay képviselő urnak fognak küldeni, nagyon érdekes lenne szóról-szóra ismeri e dicső iratot, melyet fogalmazója a legnagyobb dühvel közölt az érdekes szászokkal.

Dück börtányos, meg Gütt nyugalmazott polgármester, Ferencz József lovag szónokoltak és képzelhetni minő szűkekkel festették a szegény jámbor szászok helyzetét. Szónokoltak, még más Kapacititénnek is, de ezek már elhomályosodnak az említett trifolium mellett.

Indítványoztatott, hogy egy olyan emlékek tüntessék ki Zay urat, mely, impouáljon és megcáfolja azt, hogy a szászok farkasok vagy szűkmarkuak, volt olyan is, ki azt indítványozta, hogy miután Zay nem gazdag, hát az emlékalbumot százasokkal vagy ezeres bankókkal rakják meg. Minő gazdag lesz Zay ur?!

Külömben az érdeműs gyűléseket nem tudott megállapodásra jutni, hogy milyegyen az ajándék. Ezt egy háromtagu bizottságnak adia ki elintézés végett, csupán az emlékirat, album alakjában megállapítva.

A jámbor szász atyafiak bizonyára Münchenbe vagy Jenába fogják az albumot készíttetni, hogy annál echttebb legyen.

Más nevezetes nem történt Brassóban.

Szinte előfelejtém megemlíteni, hogy a görög nem egyesült választók is részt vettek a gyűlésen, velők is szaporodott az elnyomottak száma, mióta pénztárunk lefoglalattott, miután per alatt van Örvendhetnek a szászok, mert erő-sűdnék!

Országgyűlés.

febr. 14-én.

A tegnapi lapunkban közölték után.

Trefort Ágoston vallás- és közoktatási miniszter Boer Antal felszólalására megjegyzi, hogy a felhozott bírányok orvoslása legközelebb megkezdetik, Kolozsvárt az új orvostani intézet terve már el is készült, s legközelebb fel is építtetnek.

Hegedűs László: Láncezyval polemizálva csodálkozik azon, hogy a parlamentnek egyik tagja szólítja fel a minisztert, hogy szabályrendeletekkel oldja meg a jogakadémiaik kérdését. Ha nálunk tabula rasa volna, lehetne e kérdés szálait az állam kezébe összpontosítani, erre azonban csak a forradalom vagy az abszolútizmus volna képes.

Hermann Otto a tanárképzésre példánál állítja Svájczot mily gondossággal válogatják meg ott a fiatal embereket, kik a tanári pályára képeztetnek. Hogy figyelik meg, megvan-e bennük Pestalozzi szelleméből valami, mert szerinte nem elég a diploma, hanem hivatással is kell birni.

Beszél az egyetemről, a tandíj rendszerről, s hosszasan polemizál a miniszter ellen; soknak találja azt különösen az orvos növendékeknek; a műegyetemen sokkal egészségesebb szellemet lát, a tanpénz a műegyetem pénztárába folyván be, s épen ezért van egyetértés a tanárok között is. Beszél a vizga rendszerről, s hosszasan beszéde végén kéri újra a házat, hogy fogadja el határozati javaslatát.

Következett a szavazás. Herman, Lükő és Irányi határozati javaslata elvetett, s az eredeti szerkezet fogadtatott el.

Az országos mintarajztanoda tételén Hóitsy Pál kijelenti, hogy az országos mintarajztanodára vonatkozó költségvetési tételt megszavazza és azt eskélynek is tartja.

Trefort Ágost, örömet fejezi ki az érdeklődés iránt, mely a képviselőházban a művészetek iránt mutatkozik, de ezt egy kissé tanulmányozni és finanziaális tekintetben is fontolóra kell venni.

A nagyszabedű jogakadémiánál Ugron Gábor megjegyzi, hogy a nagyszabedű jogakadémia azon időből maradt fenn; mikor még az erdélyi részekben egyetem felállítva nem volt. Most már nem tartja ezen jogakadémiát szükségesnek.

Hirdetési díjak.

Egy négyzetű esztiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felfvesznek:

Bécsben: Oppel Alajos Stadt Stenbastei Nr. 2. (Ekhann) der Wollzeile 36. Haasensteint et Vogler (Wallfisch-gasse 10) End. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasensteint, és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetésnek a vételi irodája Budapest Szervitátor 8. sz.

Nyitási díjak.

gármond sora után 25 krajczár díszetendő.

Wolff Károly kijelenti, hogy ha a nagyszabedű jogakadémia eltörölnétnék, ezen kivételre intézkedés a szász elem ellenére történnék, s csak azt jegyzi meg, hogy ezen jogakadémia tanulói legnagyobb részben magyarokból állanak, azért ezen tétel megszavazását ajánlja.

Trefort Ágoston vallás és közoktatási miniszter kéri a házat, hogy a nagyszabedű jogakadémia költségeit szavazza meg.

Lázár Ádám: Csatlakozik Ugron felszólalásához; kéri a minisztert, hogy a jövő évi költségvetés alkalmával ily ok nélküli kiadással ne találkozzunk.

Orbán Balázs kijelenti, minthogy ez az egyetlen akadémia, melyet az állam tart fenn és minthogy az a céljának meg nem felel, mert tanítványai nincsenek kellő számban, azért kívánja annak eltörlését.

Az előirányzott összeg megszavaztatik.

Bába-iskolák tételén Knöpfler Vilmos statisztikailag kimutatja, hogy az utolsó 10 év alatt a magyarság az alföldön 150,000-rel apadt. E baj orvoslandó lenne egy bábaképezdének Szegeden való felállításával; s erre nézve egy indítványt nyújt be: „Mondja ki a ház, hogy a bábaképezdékre szükséges 13,000 frton felül egy Szegeden felállítandó bábaképezdére még 6000 frton ezennel megszavaz.”

Trefort Ágoston miniszter: Igéri, hogy beveszi a jövő évi költségvetésbe a felállítás költségeit. Most ezt feleslegesnek tartja azért, mert ez évben felállítani már egy sem lehetne. Kéri a t. képviselőt urat indítványának visszavételére. Knöpfler Vilmos: Meg van elégedve az ígérattal, visszavonja indítványát. Hermann Ottó: Knöpfler indoklását, mely a bábatanítást szükségesnek Szegeden kimutatta, összes érveivel együtt elfogadja.

Steinacker Odön kijelenti Knöpfler beszédére, hogy a statisztika szerint az utóbbi időben a szász lakosság évenként fel százalékkal szaporodott, a mi oly arány, a mely nem épen kedvezőtlen. A magyarok örülhetnének, hogyha a magyar faj szintén ez arányban szaporodnék.

Tisza Kálmán miniszterelnök: Nekem csak egy megjegyzésem van és ez azon kívánságom, hogy a t. képviselő ur nyilatkozata minél szélesebb körben ismertessék a külföldön, mint biztos jele a szászokom elkövetett magyar sanyargatásnak. (Élénk tetszés jobb felől.)

Február 15.

Tisza Kálmán miniszterelnök bemutatja a miniszterium jelentését a Deák Ferencz- emlékének törvénybe iktatásáról szóló 1876. III. törvényekik végrehajtása tárgyában az 1881-ik évben tett intézkedéseiről.

Napirend: a vallás és közoktatási költségvetés tárgyalása.

A budapesti ipartanodánál újra felszólal Steinacker Odön, s kéri újra a minisztert több ily iskola felállítására az országban.

Trefort Ágoston: Elismeri az iparos iskolák szükségét és jelentőségét, de kénytelen megjegyezni előtte szót beszédére, hogy ezt tenni első sorban nem az állam, de az illető városok kötelessége, melyek ily iskolát ohajtanak csak is ezek kedeményezésére istápolhatják, támogatathatják ezt aztán a kormány. Különböznék kész e tekintetben minden lehetőt tenni.

Vidovich György. Felhívja a miniszter figyelmét az állami tanítóképezdékre szant tételre arra, hogy jobban képeztessenek az egyházi gyakorlatra, különösen szűkségük van erre a görög katolikusok és görög nem egyesült képezdeseknek.

Trefort miniszter nézete szerint nem lenne praktikus dolog, ha forma szerint behoznók a ritualis szolgálat tanítását, mert hiszen minden képezdében tanítatnak az ének, s a zene.

Dobránszky Péter. A rajz és szépi-rás, zene és ének tanárainak fizetési tételeit szeretné emelni.

Szapári Gyula gr. pénzügyminiszter elmonzi. A népnevelés tételén Madarász József határozati javaslatot nyújt be „A képviselőház kijelenti azon kívánsát, hogy azon 274 községben melyben iskola nincs, s honnan a gyermekek a szomszédos községekbe sem járhatnak oktatás végett: 10 év alatt minden ily községben legyen elemi népiskola.

Trefort Ágost vallás és közoktatási miniszter Madarász határozati javaslatát el nem fogadhatja, de ohaját méltányolja, hogy minél több elemi iskolát lenne, de ő nem gondoskodik a fedezetéről, azt így mindjárt elfogadni nem ajánlja.

A dél-szláv lázadás.

Ledenice és Orahovác bevételéről a következő újabb részleteket jelentik: A lázadók eleintén azt hitték, hogy csapataink azért nyomulnak oly merészen előre, hogy őket félrevezessék, mert minél gyakrabban kiáltották a lázadók: Álljatok meg! Takarodjatok vissza! Később azonban észrevették, hogy a támadás komoly és sarló alakú hadállásukból visszavonulni igyekeztek, nehogy körülzároltassanak. A csatározás közben szemügyre lehetett venni a lázadókat, kik mindnyájan feketeszálú montenegrói szipkát viseltek. Némelyeken a zsupavölgyi lakosok aranyhímzésű zöld színtű viselete volt látható. Az első támadásra némi szűnet állott be, de a lázadók csakhamar tömörültek és erősen viszonzóztak vadászaink sortűzét. Midőn csapataink balszárnya már közel ért a ledenicei toronyhoz, a lázadók kövekkel töltött üteggel kezdtek lödözni. Borzasztó látvány volt a sok hatalmas kődarab, a mint a szikláról sziklára löttyedő darabokra töredéket és kártácsként röpültek szerteszét. De vadászainkat a közép csak az első pillanathban lepte meg, mert csakhamar felocsudva az ámulatból, rohammal vették be a szanczolat, míg egy idejűleg a lázadók balszárnyán megjelenik Kühnel főhadnagy hegyi ütege, mely oly borzasztó shrapnell-tűzést kezd, hogy az ellenség sorai felbomolnak.

A lázadók még egy költöget stűnek el, de eredménytelenül, mert fenn a hegyen ezalatt 500 szurony villan meg és a lázadók vad futásban keresnek menekedést, üldözötve katonáink jól irányzott sortűze által.

A csata főleg a két szárnyon volt heves, míg a centrum aránylag kisebb részt vett az ütközésben. A tiszték tábori látócsöveikkel nézték a harcot és irányozták a csapatok tüzelését. Bobu százados, ki előre merészkedett, halálosan találva rogyott össze, mindjárt ró Winteritz főhadnagy kapott sebet.

Ez azonban bátran vezette előre katonáit és csak midőn a győzelem biztos volt, hagyta el őt az ereje. Ajutlan rogyott össze a csatamezőn. Délután 4 órakor a lázadók ki voltak verve minden hadállásukból. Nélkül feladva várokozik még csapatainkra. A hani és napodai de-filákat, a daragalyi és czerkvicei síkságokat kell még hatalmukba keríteni és ez nem megy majd áldozatok nélkül, de a ledenicei győzelem is fontos esemény és bizonyára erkölcsi hatásal lesz a lázadókra. Katonáink összes vesztesége két halott és tizenhét sebesült, utóbbiak között két tiszt.

A sebesülteket a katarói kórházban ápolják. Öt embert a kövel töltött ütegek sebesítettek meg, a többieknek löfegésvérletű eredetű sebei vannak. Az ellenség veszteségéről mincse-nek biztos adatok, miután ők halottaikat és sebesültjeiket magukkal viszik. Ledeniczen túl a bozótban találták meg egy lázadó hulláját. Mellette fektűt sapkája, melyen a montenegrói fejedelem koronával díszített monogramja volt aranyalával kihímezve. Ledeniczében néhány kova fegyvert, 2500 Snider-fegyverhez való töltényt zsákmányoltak csapataink. — A tények külső szélén a montenegrói jogy volt látható. Különben a lázadók mindenféle fegyverrel lödöztek, leginkább 13 milliméteres hegyes golyóju töltényt használtak.

Az uszoráról.

(Eredeti tudósítás.)

Budapest, 1882. febr. 15.

Az uszoráról tartott ma értekezést Szilágyi Virgil orsz. képviselő a „Gazdakör“ ben. Szilágyi a kérdést kapcsolatosan tárgyalta a kamatmaximum kérdésével. Főjegetőven az uszora elméletét, hibáinak mondja annak azon részét, mely szerint a pénz az áru természetével bír s hibáztatja azon elméletet is, mintha az uszora csak közgazdasági s nem egyszerűen erkölcsi baj volna. Attérve az uszora kiirtása tárgya-ban tett törvényhozási intézkedésekre s az azok által többé-kevésbé elért eredményekre. Tárgyalja az új uszora javaslatot s azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy az abban kimondott minősítvény mellett még a legvakmerőbb uszora sem fog hurokra kerülni. A takarékpénztárak és hitelintézetek sok vidéket felszabadítottak ugyan az uszora alól, de oly magas kamattal mellettel dolgoznak, hogy alig térhetünk ki annak megvizsgálása elől, vajjon a törvényhozás beleavatkozzék-e közgazdasági érdekeink megóvása végett. Szóló azazl fejezi be értekezését, hogy a tőke tulajdalmát, melylyel a többi összes közgazdasági eszközök kihasználásával él és viszk-sza él, teljes lehetetlen másképp korlátozni, mint törvényhozás útján a kamattal lenyomásával és a közgazdasági viszonyoknak megfelelő kamat-maximum megállapításával.

A tetszéssel fogadtott értekezés után először gróf Desewffy Aurél emelt szót, a ki szűtlen azon nézetének adott kifejezést, hogy a kamatmaximum megállapítása nélkül a javaslat nem fogja célját elérni. Több eredményt var szoló a váltóképeség megszorításától s szeretné, ha a „Gazdakör“ joggyi bizottsága a mai értekezés tárgyalásánál ezt is figyelemre méltatná.

Steiner József és Weisz B. T. társadalmi uton kívánnak az uszora kiirtására hatni. Chorin Ferencz hosszasan foglalkozik a kérdéssel. Ő azt hiszi, hogy a kamattal maximumának megállapítása nem képes a bajt orvosolni. Sok eredményt vár a javaslat azon intézkedésétől, mely az uszora fölötti bíráskodást a büntető bírósághoz utalja.

Szóltak még többen mire elnök Som-sich Pál köszönetet mondva az értekezőnek az ülést feloszlátja.

Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter beszéde.

Elmondta a képviselőház febr. 13-iki ülésén.

(Vége.)

A mi a muraközi kérdést illeti, épen én voltam az, a ki azt a napirendre felhoztam, megkérvén ő felségét, hogy kir. biztost nevezzen ki és indíttassa meg a tárgyalásokat, de én nemcsak magamnak, hanem a t. házának is tartoztam azzal, hogy figyelmeztessen ezen kérdés nevéseire és az ezen kérdés körül fömerült kételyekre. És ismétlem, a mit már multkor volt szerencsém mondani, hogy e kérdés végleges megoldása előtt tekintetbe kell venni azt, hogy ha a Muraköz ki fog kebelezetni a zágrábi érsekségből, akkor a szlavonorsági 40 községet is, melyek a pécsi diócezsizhez tartoznak, ki kell kebelezni; valamint nagy figyelmet érdemel az is, hogy a Muraköz kikebelezése esetén a zágrábi érsek nem lesz többé magyar püspök és nem fog a magyar kormány hatósága alatt állani. (Ugy van! jobb felől.)

Megengedem, hogy felekezeti ügyekben házai vannak a mi törvényhozásunknak, ezeket csakugyan ki kell töltetni, és ez meg is fog történni. De én nem merném magamra vállalni a felelősséget azért, hogy a vallásszabadságról általában szóló törvény iránt javaslat terjesztések a ház elé.

Lükő Géza t. képviselő ur a legutóbbi ülésben határozati javaslatot nyújtott be, mely szerint utasítsák a kormány, hogy még ezen ülésük alatt a kötelező polgári házasságról törvényjavaslatot terjesztessen a ház elé. (Halljuk!) Ezen határozati javaslat indoklása közben a képviselő ur a kormányt és engem reakcionáriusnak bélyegzett; de ez engem nem gúnyoz. Olyan vague fogalom ez, hogy, míg én engem reakcionáriusnak mond, bizonyos táborokban azt mondják, hogy én felforgató, forradalmár vagyok; s vannak másrészt egyes emberek, a kik nem akarják a polgári házasságot sem, és nem akarnak egyáltalán semmiféle házasságot, hanem vad házasságban akarnak élni. (Nagy derűtlenség.) S vannak emberek, a kik nem akarják az állam és egyház közti viszonyok rendezését, mert nem akarnak sem egyházat, sem államot — hisz vannak olyan emberek, ilyen pártok is, s ezek bizonyosan a t. képviselő urat is reakcionáriusnak fogják mondani. (Tetszés jobb felől.)

De azt is mondja a képviselő ur, hogy én és a kormány oda sem mertük felelemkelni, a hol 1874-ben álltunk, midőn az én indítványomra kiküldetett egy bizottság, hogy tegyen javaslatot az állam és egyház közti viszonyok rendezése iránt.

A helyzet kissé változott, t. képviselő ur. Akkor egy konkrét eset volt előttünk, melyet tisztáznunk kellett volna: a placetum kérdése. Ezen szempontból kiindulva magam is indítványoztam ily bizottság kiküldését. Ezen bizottság össze is tilt, munkálkodott is, jelentést is adott be. De miért nem volt az egész működésnek sikere? Mert a jelentés levétetett a napirendről. De nem azért vétetett le, mert Bécsből jött írtás, vagy mert valami vörös kísértetek jártak itt a folyosókon, hanem azért, mert Deák Ferencz maga is — a kinek oly nagy befolyása volt a képviselőházban, hogyha ő jónak szánta-e valamit, az meg is történt — mondott Deák Ferencz maga is a mellett volt, hogy a jelentés levétessék a napirendről. És miért? Mert a dolog nem volt még eléggé érett. (Mozgás a szélsőbalon.) És bizonyos dolgok még most sincsenek megérve. Ugyan hiszi-e a képviselő ur, hogy ha a kérdéseknek komplexuma, mely az állam és egyház közti viszonyok köréhez tartozik, napirendre jönne — a mire különben legalább egy évi törvényhozási munka volna szükséges — de ha napirendre jönne, vajjon nyelhetnének-e azok megoldást? Nem méltóztatik-e ismerni saját körében, saját pártjában e részben a nézetek állását? (Helyeslés jobb felől.)

Itt van a másik kérdés, mely azon viszonyok körébe tartozik. Egyik az alapok és alapítványok kérdése. Vajjon gyorsan halad-e ez az ügy? És talán csak itt, nálunk vannak akadályok? Ott ünnöknél sincsenek akadályok? (Ugy van! jobb felől.)

Itt van a másik kérdés: a köznevelés kérdése. Ez is oda tartozik, a mennyiben épen az egyházak és a felekezetek ezen ügyet kezükben akarják megtartani. S vajjon kedvező az árnylat ezen kérdés eldöntésére? Midőn a mult országgyűlés utolsó szakában nagy nehezen keresztülvittük az ügyet a közoktatási bizottság, és napirendre tűzték a házban, ki indítványozta annak a napirendről való leszerelését? Épen az önkök pártja. (Élénk helyeslés a jobb oldalon.) Ez tehát az igazi liberalizmus? Beszélnek mindig a mi álliberalizmusunkról, és a midőn bizonyos dolgokat liberális irányban tisztáznunk akarunk mi, önkök azokat megakadályozzák. (Élénk tetszésnyilatkozatok a jobb oldalon. Nyugtalanosság a szélsőbalon.)

A képviselő ur javaslatba hozza, hogy a ház utasítsa a kormányt a polgári házasságról szóló törvényjavaslatot a ház elé terjesztetni. Ezt a t. ház a legnagyobb inkonkvencia nélkül nem tehetné. Itt van a törvényjavaslat az izraeliták és a keresztények közötti házasságról. Ezen javaslat bizottsághoz ut sítattott; a bizottság megteszi jelentését és akkor lesz ideje e tárgynak határozni. A t. ház vagy elfogadja a törvényjavaslatot, vagy nem. Én hiszem, hogy elfogadja mindamellett, hogy az extrém táborokban más nézetek vannak. De ha nem akarna elfogadni akkor lesz ideje a kormányt utasítani egy másik javaslat betérjesztésére. En tehát ezen határozati javaslatot szintén el nem fogadom.

Ezek után át kell térnem Herma Ottó (Halljuk! Halljuk!) képviselő ur tegnapielőtti filippi-kájára. (Halljuk!) Ezen filippika, ha fontolóra vesszük a felszólalás lényegét és logikáiból tartalmát, két részre oszlik. Az egyik résznek van realis alapja. Ő pártja nevében nyilatkozik, miként a magyar kultúra és a közoktatás ügye az egész pártnak szívén fekszik, attól várja az ország jövőjét. Előad némely bajokat és hiányokat, többek közt, hogy nincs minden községben iskola, mit én jól tudok; de nem mondja, hogy hány községben állítottam fel iskolát. (Tetszés a jobb oldalon.) Először némely hibákat a köznevelés körében, az egyeteménél stb. Tökéletesen egyetérték vele. Hanem ha a képviselő ur azt hiszi, hogy valami új dolgokat mondott, nagyon téved. Nincs ember a képviselőházban, a ki ezen dolgokat nem tudná. Vagy azt méltóztatik hinni, hogy én soha sem gondoltam ezen dologra és soha sem foglalkoztam velök? Nem praetendámidem, hogy a képviselő ur tudjon, és olvasson mindent, a mit mondok, írok, hogy olvassa körleveleimet és rendeleteimet. Mindezen dolgokkal én foglalkoztam és némely bajokat saját kezemmel én foglaltam; talán orvosoltam is.

Másik része felszólalásának csak az ő tan-táziájának a szíleménye. (Derűtlenség.) Itt vannak a nagy letelepezések. (Halljuk!) Először is a képviselő ur saját enjét leplezi le, mondja legalább implicit, hogy a kormány azon tanterviakat, a kik vele egyet nem értenek, üldözi. Ugyan ki üldözte a képviselő urat, míg a muzeummal volt! (Zaj a szélső balon.) Én? Mondhatja ezt rólam? Nem tudok semmit arról, hogy kellemetlenség lett volna.

A képviselő ur magát mint martírt állított oda, mert bátorsága van bizonyos dolgokat letelepezni. Nem méltóztaték ezt hinni, a képviselő ur pozíciója nagyon javul. (Derűtlenség jobb felől.) Hígye el, hogy mindazon tanárok, kik a tegyeimet nem szeretik, de sőt azon tanár jelek is, kik megbuktak, mind a képviselő ur

szervezése. Ez is oda tartozik, a mennyiben épen az egyházak és a felekezetek ezen ügyet kezükben akarják megtartani. S vajjon kedvező az árnylat ezen kérdés eldöntésére? Midőn a mult országgyűlés utolsó szakában nagy nehezen keresztülvittük az ügyet a közoktatási bizottság, és napirendre tűzték a házban, ki indítványozta annak a napirendről való leszerelését? Épen az önkök pártja. (Élénk helyeslés a jobb oldalon.) Ez tehát az igazi liberalizmus? Beszélnek mindig a mi álliberalizmusunkról, és a midőn bizonyos dolgokat liberális irányban tisztáznunk akarunk mi, önkök azokat megakadályozzák. (Élénk tetszésnyilatkozatok a jobb oldalon. Nyugtalanosság a szélsőbalon.)

A képviselő ur javaslatba hozza, hogy a ház utasítsa a kormányt a polgári házasságról szóló törvényjavaslatot a ház elé terjesztetni. Ezt a t. ház a legnagyobb inkonkvencia nélkül nem tehetné. Itt van a törvényjavaslat az izraeliták és a keresztények közötti házasságról. Ezen javaslat bizottsághoz ut sítattott; a bizottság megteszi jelentését és akkor lesz ideje e tárgynak határozni. A t. ház vagy elfogadja a törvényjavaslatot, vagy nem. Én hiszem, hogy elfogadja mindamellett, hogy az extrém táborokban más nézetek vannak. De ha nem akarna elfogadni akkor lesz ideje a kormányt utasítani egy másik javaslat betérjesztésére. En tehát ezen határozati javaslatot szintén el nem fogadom.

Ezek után át kell térnem Herma Ottó (Halljuk! Halljuk!) képviselő ur tegnapielőtti filippi-kájára. (Halljuk!) Ezen filippika, ha fontolóra vesszük a felszólalás lényegét és logikáiból tartalmát, két részre oszlik. Az egyik résznek van realis alapja. Ő pártja nevében nyilatkozik, miként a magyar kultúra és a közoktatás ügye az egész pártnak szívén fekszik, attól várja az ország jövőjét. Előad némely bajokat és hiányokat, többek közt, hogy nincs minden községben iskola, mit én jól tudok; de nem mondja, hogy hány községben állítottam fel iskolát. (Tetszés a jobb oldalon.) Először némely hibákat a köznevelés körében, az egyeteménél stb. Tökéletesen egyetérték vele. Hanem ha a képviselő ur azt hiszi, hogy valami új dolgokat mondott, nagyon téved. Nincs ember a képviselőházban, a ki ezen dolgokat nem tudná. Vagy azt méltóztatik hinni, hogy én soha sem gondoltam ezen dologra és soha sem foglalkoztam velök? Nem praetendámidem, hogy a képviselő ur tudjon, és olvasson mindent, a mit mondok, írok, hogy olvassa körleveleimet és rendeleteimet. Mindezen dolgokkal én foglalkoztam és némely bajokat saját kezemmel én foglaltam; talán orvosoltam is.

Másik része felszólalásának csak az ő tan-táziájának a szíleménye. (Derűtlenség.) Itt vannak a nagy letelepezések. (Halljuk!) Először is a képviselő ur saját enjét leplezi le, mondja legalább implicit, hogy a kormány azon tanterviakat, a kik vele egyet nem értenek, üldözi. Ugyan ki üldözte a képviselő urat, míg a muzeummal volt! (Zaj a szélső balon.) Én? Mondhatja ezt rólam? Nem tudok semmit arról, hogy kellemetlenség lett volna.

A képviselő ur magát mint martírt állított oda, mert bátorsága van bizonyos dolgokat letelepezni. Nem méltóztaték ezt hinni, a képviselő ur pozíciója nagyon javul. (Derűtlenség jobb felől.) Hígye el, hogy mindazon tanárok, kik a tegyeimet nem szeretik, de sőt azon tanár jelek is, kik megbuktak, mind a képviselő ur

szervezése. Ez is oda tartozik, a mennyiben épen az egyházak és a felekezetek ezen ügyet kezükben akarják megtartani. S vajjon kedvező az árnylat ezen kérdés eldöntésére? Midőn a mult országgyűlés utolsó szakában nagy nehezen keresztülvittük az ügyet a közoktatási bizottság, és napirendre tűzték a házban, ki indítványozta annak a napirendről való leszerelését? Épen az önkök pártja. (Élénk helyeslés a jobb oldalon.) Ez tehát az igazi liberalizmus? Beszélnek mindig a mi álliberalizmusunkról, és a midőn bizonyos dolgokat liberális irányban tisztáznunk akarunk mi, önkök azokat megakadályozzák. (Élénk tetszésnyilatkozatok a jobb oldalon. Nyugtalanosság a szélsőbalon.)

A képviselő ur javaslatba hozza, hogy a ház utasítsa a kormányt a polgári házasságról szóló törvényjavaslatot a ház elé terjesztetni. Ezt a t. ház a legnagyobb inkonkvencia nélkül nem tehetné. Itt van a törvényjavaslat az izraeliták és a keresztények közötti házasságról. Ezen javaslat bizottsághoz ut sítattott; a bizottság megteszi jelentését és akkor lesz ideje e tárgynak határozni. A t. ház vagy elfogadja a törvényjavaslatot, vagy nem. Én hiszem, hogy elfogadja mindamellett, hogy az extrém táborokban más nézetek vannak. De ha nem akarna elfogadni akkor lesz ideje a kormányt utasítani egy másik javaslat betérjesztésére. En tehát ezen határozati javaslatot szintén el nem fogadom.

Ezek után át kell térnem Herma Ottó (Halljuk! Halljuk!) képviselő ur tegnapielőtti filippi-kájára. (Halljuk!) Ezen filippika, ha fontolóra vesszük a felszólalás lényegét és logikáiból tartalmát, két részre oszlik. Az egyik résznek van realis alapja. Ő pártja nevében nyilatkozik, miként a magyar kultúra és a közoktatás ügye az egész pártnak szívén fekszik, attól várja az ország jövőjét. Előad némely bajokat és hiányokat, többek közt, hogy nincs minden községben iskola, mit én jól tudok; de nem mondja, hogy hány községben állítottam fel iskolát. (Tetszés a jobb oldalon.) Először némely hibákat a köznevelés körében, az egyeteménél stb. Tökéletesen egyetérték vele. Hanem ha a képviselő ur azt hiszi, hogy valami új dolgokat mondott, nagyon téved. Nincs ember a képviselőházban, a ki ezen dolgokat nem tudná. Vagy azt méltóztatik hinni, hogy én soha sem gondoltam ezen dologra és soha sem foglalkoztam velök? Nem praetendámidem, hogy a képviselő ur tudjon, és olvasson mindent, a mit mondok, írok, hogy olvassa körleveleimet és rendeleteimet. Mindezen dolgokkal én foglalkoztam és némely bajokat saját kezemmel én foglaltam; talán orvosoltam is.

Másik része felszólalásának csak az ő tan-táziájának a szíleménye. (Derűtlenség.) Itt vannak a nagy letelepezések. (Halljuk!) Először is a képviselő ur saját enjét leplezi le, mondja legalább implicit, hogy a kormány azon tanterviakat, a kik vele egyet nem értenek, üldözi. Ugyan ki üldözte a képviselő urat, míg a muzeummal volt! (Zaj a szélső balon.) Én? Mondhatja ezt rólam? Nem tudok semmit arról, hogy kellemetlenség lett volna.

protekezőjét fogják keresni: (Zajos derűtlenség jobb felől.) Sőt lesznek és vannak tanárok, a kik nálam kedvezményeket keresnek, azokat meg is kapják és ennek dacára el fognak menni a képviselő urhoz és engem donnuenziálni fognak és oly adatokat fognak szolgáltatni, a melyek a képviselő urat tévútra fogják vezetni. (Ugy van! a jobb oldalon.) A másik letelepezés az, hogy Magyarországon a tanárképzés és a tanárjelöltek megvizsgálása oly lassan megy, hogy háromszor, négyszer is tehetnek vizsgát. Miért nem méltóztatott az utolsó szabályzatot megolvasni, melyet ez ügyben kibocsátottam? Hisz nem a lax, hanem ellenkezőleg a szigorú eljárás miatt van panasz; mert a tanárjelöltek 50%-a meg szokott bukni. (Tetszés a jobb oldalon.)

Azt mondta a képviselő ur, hogy a laxitás miatt annyi tanár lesz, hogy ezek koldulni járnak és így én nevelem a proletariátust. Hiszem, hogy vannak tanárjelöltek, kiknek nincs bivatalluk; de hát a miniszteriumnak vagy államnak kötelessége minden tanárjelöltnek hivatali adni? Hisz akkor kötelessége minden ügyvédnek perreket adni. (Élénk derűtlenség.)

Nem értem a képviselő ur feltevéseit az ügyben. Nyilatkozata legalább nem illik azon tábor feltevéseivel, a melyhez tartozik. Hát meg szüntessük a szabadságot általában s legyen talán a belügyi vagy közoktatásügyi miniszternek joga, hogy a tanulókat bizonyos szakoknak szánja, hogy pl. jogász legyen 25, tanár legyen 15? Hát ez a szabadság? (Élénk tetszés jobb felől.) Hisz e feltevések szerint kaszkokba vagy falán. xokba kellene sorozni az embereket. Akkor azonban csak annyi tanárjelölt lesz a mennyi szűk-séges és annyi ügyvéd a mennyi per van. (Zajos derűtlenség.)

A harmadik nagy letelepezés s visszadés a beiratasoknál, a termek túltöltöttsége stb. A képviselő ur azt mondta, hogy egy tantárgyra be van írva 819 hallgató; de ezt az adatot én sehol sem találom. Igen is be van írva a leíró boncztanra 241, a tájbonztanra 188, az érzékszervekre 90, a gyakorlati boncztanra — a terem egész nap nyitva áll — 328. De ez nem egy tantárgy. Hogy volna lehetséges, hogy 819 hallgatója legyen egy tanárnak egy tantárgyból? Nem méltóztatott a dolgot vizsgálni. Nem mondom, hogy midőn az ember felszólal, kötelessége minden tárggyal foglalkozni, hanem ha az embernek szándéka van, erősen támadólag föllepni, azon tárgyra nézve tájékozottnak kell lennie az emberek. (Élénk derűtlenség jobb felől.) Mióta a boncztanra nézve a második katedra egészen parallel katedra lett, — az egyik tanárnak nincs annyi hallgatója. Bizonyos tantárgynak van 3—400 hallgatójuk; de nem tudom, hogy lehetne e bajon segíteni? (Felkiáltások a szélső balon: Parallel tanszékekkel!) Igenis parallel tanszékekkel. Vannak a német egyetemeken is parallel tanszékek, de egyik tanárnak van 50 hallgatója, a másinak 300. Ha már most itt is minden tantárgyra parallel tanszéket fogunk felállítani, azért mégis meg fog történni az, hogy az egyik vagy másik tanár előadásaira, a kinek nagyobb híre van, a hallgatók nagyobb számmal fognak menni.

Egyébiránt ezen bajokra nézve nem fogunk találni orvoslást a beiratasok megvizsgálásával. Erre nézve csak egy orvoslás van: még egy egyetemet kell felállítani; (Felkiáltások a szélső balon: Persze Pozsonyban!) mert roppant nagy a konfluxus a budapesti egyetemre. Ma is a jogászok száma 1500, az orvos növendékeké pedig 1000, több mint Bécsben. Vagy pedig kénytelenek leszünk, mert oda fog jutni a dolog, hogy minden tantárgyra, különösen a demonstratív tudományok számára nemcsak külön parallel tanszékeket felállítsunk, mert utóvégre ez könnyebben menne, hanem kerülne annyiba, hanem parallel intézeteket is felállítsunk. Így pl. ha még egy vegytani intézetet akarunk felállítani, mert kénytelenek leszünk arra, ez beokertül 4—50000 frba.

A képviselő ur beszélt még a tanpénzekről. En a tanpénzek kérdésére nézve tartottam en-quétet; abban megbeszélék a dolgot, de nem tudtuk a fölött tisztába jönni, valamint e kérdés általában egész Európában napirenden van és nincs tisztázva. Vannak egyetemek, a hol tanpénzek fizetnek, másutt meg nem fizetnek; némely helyütt egyenesen a tanárok huzák a tanpénzeket, máshelyütt azok az állam-pénztárba folynak be. Ez mindenesetre igen fontos kérdés, a mi a tanári fizetések kimérésével is szoros összefüggésben áll. Ha mi megszűntetjük a tanpénzeket, úgy bizonyos tanároknak 10—12000 frt fizetést kell adnunk, a mint ez Németországban is előfordul.

En tehát mindezen okoknál fogva nem fogadhatom el a képviselő urnak határozati javaslatát. A mennyiben visszaélések történnének, meg fogom azokat vizsgálni, iparkodni fogok azokat megszüntetni.

De még nincsen vége a letelepezéseknek. A képviselő engem is letelepezett. (Derűtlenség. Halljuk!) Pedig fölösleges, mert én nem viselek maszkot. En láttam már a képviselő urat maszkarazva, de a képviselő ur engem még soha sem látott így. (Zajos derűtlenség.)

Hanem hát miből áll az a letelepezés? (Halljuk!) Először, hogy nem vagyok alkotmányos ér-zületű miniszter. Hja, saját érzületemről ítéletet

A KELET TÁRCZÁJA.

„A VÍZÉRŐL ÉS TALAJRÓL“

különös tekintettel Kolozsvár viszonyaira.

Dr. Fabinyi Rudolf tanárnak

Febr. 18-án a vigadó nagytermében tartott felolvasása.

(Vége.)

Egy munkás nyugalomban óránként 22-6 munkaközben „ 36-3
Egy 17 éves fiú „ 17
Egy 17 „ leány „ 12-9 li-
ter szénasavat termel.

Különbség van a termelt szénasav mennyiségében a nyugalom és munka idő, az életkor, nem stb szerint.

Egy 10 éves leány nyugalomban 9-7
10 „ „ énekóránban 16-7 li-
tert fejleszt óránként.

Még sokkal nagyobb a szénasav termelés világító szereink használatával, melyeknek elé-gésével széntartalmuk a levegő Oxygenjének rovására szénasavvá alakul át.

Egy stearin gyertya óránként 9-6
„ olaj lámpa „ 22
„ petróleum lámpa „ 36
„ gázlámpa „ 86—92 liter
szénasavat fejleszt.

A szénasav tehát igen felszaporodhatik adott körülmények közt például ha sok ember tartózkodik hosszabb ideig zárt helyen, különösen ha e mellett még számos lámpa is ég, így e terem-ben már most nem lesz nehéz a szénasavat ki-mutatni.

E czélsból mézvízzel töltött edényt alkal-mozok elektromos lámpás elé a levegőt szívok a mézvízben keresztül. A fehér táblára vetített képen immár látható a szénasavas vízből álló, mind sűrűbbé váló pelyhek képződése.

mondani nem az én dolgom; hanem azt talán mégis mondhatom, hogy bár ő sokat tud, a mit én nem tudok, mert ő nagyon jóhírű tudós a természettudományok körében s én nem foglalkoztam ezekkel, csak ide s tova mellékesen, de foglalkoztam másokkal, a jog és alkotmány-tannal, még pedig oly időben, a midőn — nem tudom a képviselő ur korát és biográfiáját — a képviselő ur bizonyosan nem foglalkozott politikai és jogi kérdésekkel, és talán némely dolgokat e téren én elő is segítettem. (Eljövés jobb-felől.)

De leleplezte a képviselő ur az én temperamentumomat is és azt mondotta, hogy én olyan zsarnok ember vagyok, szeretek uralkodni, nem hallgatom másokat tanácsára. Pedig méltóztassanak elhinni, hogy én a tanügyi téren — s ezzel talán saját érdemeimet devalválom — mindig meghallgattam mások nézetét és tanácsát, sőt még azt is mondják, hogy sok ennért tartok. Az egyetem ügyeiben minden kérdésben megkérdeztem az egyetemet; de a személyes ügyekre nézve, méltóztassanak elhinni, hogy ha mindig a mások tanácsát követtem volna, bizony igen sok hasznos dolog az egyetemen most sem léteznék és a legjobb tanárok egy része nem volna ott. Nekem nincsenek semmi érdekeim a kinevezéseknél, én protekciót nem szeretek gyakorolni, nekem nincsenek embereim, a kiknek hivatalt kell juttatnom, s azt biztos állítom, hogy egy testület, a melyben annyi mindenféle érdek van, nem járhat el oly elfogulatlanul, mint én. Egyébiránt megfogom kérdeni mások is az egyetem tanácsát, de lesznek esetek, a melyekben nem fogom követni javaslatát.

Ilyen eset volt Hantken esete is, midőn 12 tanár ellene s 11 mellette nyilatkozott; de találkoztak az egyetemi tanárokon kívül igen jeles szakértők, a kik azt állították, hogy Hantken oly tudományos tekintélyt a paleontológia téren, hogy senki sincs, a ki vele e téren konkurálhasson, és ezért ki is neveztem. És kinevezése hasznára lesz a geológiai intézetnek, és nem lesz kárára az egyetemenek.

Csak egy pár szóval kívánok még Dobránszky képviselő ur beszédére reflektálni, bár felszólalása inkább a részletek vitan lett volna helyén. Mondhatom, hogy akkor, midőn miniszterré lettem, a legmagasabb állásnak kezdve le a legalsóbb osztályokig ostromoltak az atyák, különösen olyanok, kiknek fia a jogi fakultásra jártak, hogy tegyek valamit nem a tanítási, hanem a tanulási szabadság körül, mert hiszen a tanárok teljesítették kötelességüket, de a tanulók nem tették. Mert volt eset, hogy bár 150-on iratkoztak be, ezeknek egyik fele nem ment az előadásokra, hanem falura mentek mulatni, vagánizni és a másik felének is csak tíz százaléka jart az előadásokra. Ily körülmények között nem volt más mód, mint behozni korrektívummal a most divó vizsgálati rendszert. — Ne hasonlítsuk magunkat mindig Németországgal össze. Nálunk ily kényszerintézkedésekre szükség van; nálunk nem a tanítási szabadságról kell gondoskodni, mert az létezik, és nincs semmi tekintetben korlátok közé szorítva, de a tanulási szabadságnak nincs sikere, ez iránt van sok alapos panasz. Németországban a viszonyok kedvezőbbek e tekintetben a mieink ellenében. Ott a fiatalok ha tanéveikben nem tanultak, egyetemi tanárok befejeztével neki adják magukat a tanulásnak, — a mi nálunk nem történik; és vannak ott ezen kívül még más vizsgák, a melyek az egyetemi vizsgákat pótolják. És a tanzsabadság ellen ott is igen sok panasz van.

Orbán Balázs képviselő ur előadására is van egy észrevételem. (Halljuk!) Előadás egy részét éppen azon czívre vonatkozik, mely most szólni van: a központi kiadásokra. A képviselő ur élesen megtámad engem, hogy milyen nagy mérvben szaporított a személyzetet. Én t. képviselőhöz, midőn azon pár egyén részére fizetés megállapítását kértem, csak kötelességemet teljesítettem. A pénzügyi bizottság megvizsgálta az ügyet és meggyőződött arról, hogy a létszám, szaporítása éppen a nyugdíj érdekében történik és a képviselő ur megtámad, hogy minő borzasztó tényt, minő hazafurakítást követek el azzal, hogy az alapból veszem azokat fizetését. Ugyan kérem a képviselő urat, nézze meg, nem minden alap maga fedez-e költségeit, meg a jótékonykassági intézetek is, azt hiszem ez is fedezheti a magáét. (Helyeslés a jobboldalon.)

Kérem tehát a t. házat, hogy a központi kiadásokat megszüntesse, a határozati javaslatokat pedig, melyekre nézve véleményemet volt szerencsém nyilvánítani, mellőzni méltóztassanak. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

KRITIKÁK.

(Értekezlet az írói körben.)

(Eredeti tudósítás.)

Poroszolt Kálmán ur vállalkozott a szerepre, hogy a mi kritikánkról, jobban mondva az ellen, az írói körnek ma délután tartott értekezletén mozgalmat indítson.

Előzőleg a magyar kritikáról általában tett megjegyzéseket. Erősen, egészségesnek tartja azt, a melynek csak is időszaki betegségei van-

nak. Alig van irodalom, melynek kritikája szigorúsgát szempontjából a mieinkhez lenne fogható, s oly pártatlan lenne, mint ez. De ezt a szigorúságot csak a magyar irodalom termékeivel szemben gyakoroljuk, — idegen nem zetek irodalmi produktumai iránt türelmesebbek vagyunk, sőt alig gyakorolunk fölöttük ellenőrzést. Éppen azért vannak nálunk olyan dolgok, hogy pld. Montepin jobban el van terjedve, mint Jókai s hogy Kiss József csak azért elismerve jó költőnek, mert egy külföldi — német író fedezte fel. Szólv azt hiszi, hogy ha Sarah Bernhardt magyar lenne, a mellett, hogy Bernát Sárinak hívják, talán ki is csapták volna a színi tanodából. A magyar színművek rettentően sűrű rostan mennek keresztül, az idegenek könnyen átcsuszhatnak. A mi kritikásaink sokkal inkább korholnak, mint dicsérnek.

Ez általánosabb megjegyzések után áttért az előadó a részletekre. Szerinte a kritikanak két oldala feladata van: a közönség tájékoztatása, s a másik a megkritizált író felvilágosítása. Az első a napi lapok, a másik a folyóiratok feladata. Az utóbbiaknál röviden foglalkozott. Általában egy találya, hogy igazságosan teljesítik feladatukat. Bár az utóbbi időkben ezekben is beférkőztek személyes vonatkozások.

Naplajaink kritikáinak más szót szentelt. Egy nagy bajuk az, hogy az ott író kritikásoknak nincs idejük megfontoltabb munkára. Megjelenik egy költemény kötet ma, s holnap már a napilapokban egy 5 soros kritikával van a kötet agyonkritizálva. S megcsúsz az is, hogy ugyanabba a lapba, ugyan arról a kötetéről, rövid idő múlva dicsérő kritika jelenik meg, s ezt is talán ugyan az a kritikus írta.

Egy másik hibája a mi kritikánknak, hogy túlságosan kedvez a drámairodalomnak. Egy regényről, költemény kötetéről vagy éppen tudományos munkáról 10 soros kritikát dívat írni, egy előadott drámaról jó vagy rossz — egész tárczát. E mellett még az előadást, a színészeket is elhanyagolják.

Tudományos munkák megbírálásához napilajaink nagyon keveset értenek. Előadó szerint szakavatott külmunkatársak lennének hivatalosok a bírálókat inni.

Képzőművészeti kritikáink is, éppen úgy mint a színelőadásokról szólók, közvetlenül az első benyomás után készülnek. S alig is van egy-két képzőművészeti kritikásunk, s ezek is: az egyik nem ír, a másik meg nagyon sokat és sokfelé ír.

Zenei kritikánk még annál is elenyesebb. A zenei irodalom termékeiről csak éppen hogy megemlíkezik a lapok: kiírják a címüket, az azt s hogy hol kaphatók. Az operai előadásokról csak csak akadnak kritikáink, de már egy hangversenyre csak „tudósító” jut.

Miadezeket a bajokon úgy vél segíteni az előadó, ha a hírlapírók egyesülete utján a napilapok szerkesztői közt megállapodás jön létre, hogy színi előadásokról, a képzőművészet produktumairól nem fognak olyan sietve, rögtön az első látás után írni. Ajánlja, hogy az értekezlet a hírlapírók egyesületét szólítsa fel ilyen szerkesztői megállapodás létesítésére.

Rákosi Sándor a nyelvészeti munkák teljes elhanyagolásáról panaszkodik — a napi lapok részéről. „A Nyelvőr”, mely egyetlen organum, szerinte nem jöhet számításba, mert nem nyit tért az ő nézetével ellenkező vélemények nyilvánítására.

Inczédi László szerint a napi sajtó nem nyithat tért nagyobb szabású, s az előadó által óhajtott alaposabb kritikáknak helyet. A napi sajtónak belső természeténél fogva, s az újabb irány által felszínre hozott versenynél fogva is, mindenek felett „gyorsan értesülnék” kell lenni. Nem fogadja el az előadó indítványát, hogy a hírlapírók egyesülete intervenáljon, hanem az egyesület talán egy kritikai folyóirat létesítésére érvényesíthető befolyással.

Bodnár Zsigmondnak szintén az a véleménye, hogy a bajon — mert az adminisztrációs kérdés — az előadó által ajánlott módon segíteni nem lehet. Pium desiderium mamaradna az mindég.

Vérszi József gyakorlati eredményt vár az előadó indítványa elfogadásától, s ajánlja is, hogy elfogadjassék.

Pastauer Gyula nem látja kivethetőséget az indítványnak; ő legfőleg addig menve, hogy az értekezlet a megmondottak, nem sebtiben készült kritikák iránt csak kívánságát fejezze ki, de semmit ezentul.

Rudnyánszky Gyula az indítványt a fogadását a szerkesztőségek hazi ügyeibe való avatkozásának tartaná s különben is kivethetetlennek tartja az indítványt.

Még az előadó élt zarszólási jogával, s aztán az értekezlet abban állapodott meg, hogy kitéjezi ugyan abbéli kívánságát, hogy a napi lapok kritikáikat ne közvetlenül az első benyomás után, sietséggel írják meg, de a hírlapírók egyesülete közbefelépését, mint nem gyakorlati módot elejtí.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1882 február 16.

— **A hivatalos lapból.** A kolozsvári m. kir. pénzügyigazgatóság, Wimmer József

V. oszt. adótitkár IV-ik, Imre Gergely adóhivatali gyakornokot pedig VI. oszt. végleges adótitkár névezte ki.

— **Helyi hírek.**

— **Gr. Teleky Géza** temetése nagy részvét mellett folyt le tegnap délután. A ravatalnál Nagy Péter ev. ref. püspök ékeszólása tolmácsolta megrendítően a veszteség fájdalmát s a megjelent résztvevők roppant tömege igazolva szavai igazságát. A vasut felé tartó menet valóban megindító batással volt azért is, mivel 32 éves atyjának koszorúkkal ellátmozott koporsója előtt kis leányának tetemét vitte a külön gyászszékér. Egy letrött kis virág az erőszakosan kiszakított fiatal fa tövében. A vasutnál külön vonat várt a hamvakra, melyeket az erdélyi arisztokratia számos férfi tagja elkísért Gernyeszegre.

— **Napirenden** levő szomorú kötet ességfűkké vált már egy-egy elhunyt jelesünkhez utolsó búcsút mondani e helyen. A halál e tavaszon otthonjaink választotta e várost s nem érezve, hol szerez többeknek fájdalmat, rang és tehetségre való tekintet nélkül szedi áldozatait. Ma ismét egy kitűnő tanfőrtől fosztotta meg az ev. ref. főtanodát s e várost. Jancsó Lajos az ev. ref. főgymnasiumnak egyik legöregebb tanára, az intézetnek több évét át igazgatója az este megszűnt élni. A legmelyebb részvételt fogják ezt bizonyára olvasni mindazok, kik e derék férfúnak tanítványai és ösmerősei voltak s ezek nagy számmal vannak. Egyike volt ő azoknak, a kik földi hivatásukat és minden örömeiket az ifjúság nevelésében meg tudják találni s unatkozás helyett élvezetet lelnek a bezárt falak s a padokba sorozott pajzsan serdülő nemzedék között. Egy humánus, nemes lélek volt ő, valósgos atyja az ifjúságnak, a ki szigor és erőszakot tekintély helyett barátsággal, buzditással, szelid tanácsokkal firt a növendékek szívéhez és így nemcsak külső tekintélyt, de bizalmat és becsületet is nyert. Ha az órák alatt elvégezte tanítványaival a kimért teendőt, szép arab regékét mesélt nekik kellemes modorban, s mindenik iparkodott jól felmondani leckéjét, hogy szép mesét kapjon érte jutalmul. Tanítási modora mindig népszerű, közvetlen és élénk volt. — Hallgatóinak figyelmét lekötö, kevesen érteittek egy, mint ő. — Valamely benső betegség, melyet az orvosok nem tudnak meghatározni, évről-évre oia bántotta, mig nem kioltotta nagy családja és szerető tanítványai által feltölt életét. Az őszinte hála és igaz kegyelet áll őrt a jó tanár ravatalánál.

— **Ánői ipariskola** felállításának ügyében tegnap ismét történt egy örvendetes lépés. Az erd. házilap. egyelet, mely az iskolát mielőbb megújított szándékú kivényt nyújtott be a városhoz, hogy segítse meg ebbeli törekvésében az által, hogy az iskolának szállítás vagy megfelelő szállásbirt adjon. A pénzügyi és tanügyi szakosztály tegnap együttes ülést tartott, hol egyetemben ajánlja a kommunitásnak 600 forint megadását e célra. Nincs kétségünk benne, hogy a tanács parlamenti terjeszti ez ügyet a kommunitás elé s városatyáink a fontos s Kolozsvárt kiváltságos érdeklő kérdésben támogatni fogják az erdélyi házilap. egyesületet, mely támogatás a leghasznosabb befektetés, a mit ez időszert a város tehet miután Kolozsvár helyeinek kezemunkájában busas kamatokat fog bajtani.

— **Szomorú kronika.** Folyó február hó 13-ától kezdve, a mióta utolszó regisztráltak e szomorú statisztikát, a főkapitányi hivatalban három nap alatt **48** újabb megbetegedés jelentett be. És pedig **vörheny: 7, hollyagos himlő: 1, kanyaró: 40, ronszcsórt toroklob: három** eset fordult elő. Eddig a szomorú kronika. Megjegyezzük még, hogy mint a legbiztosabb forrásból értesültünk a vörheny oly jízstó alakban lépett fel, hogy alig 24 óra alatt elragadja áldozatait.

— **Nemzeti színház.** Örley kisasszony lépett fel tegnap a „Kisasszony feleségem”-ben. Az előadásra a kisasszony tisztelői közül számosan jöttek át Nygyváradról s a kolozsvári közönség is elég érdeklődéssel tanúsított. A kisasszony Marjolent énekelte tisztességes sikerrel. Elég terjedelmes, kellemes s jól képzett hangja van, melylyel tud bánni alant, fent egyaránt — csakhogy gyenge ez a hang. Hangversenyteremben vagy szobában igen élvezetes lehet, hanem a színházban kíváit az összenekéréseknél cvesz. Játékának gyakorlottsága ellen kevés kifogást tehetnénk, bárba — mint halljuk — alig néhányszor lépett színpadra. A gyakorlat bizonyosan játéka biztonságára, hangja erőssödésre jó hatással volna. Így is, mint második operett énekesnő, igen használatos és, s mi e minőségben szívesen látnók színpadunkon. Latabár ur a férjét játszta, s ha még ma sem szólnak tüzetesebben felléptéről, oka az, mert Latabár urat nem mint operett komikust (a ki van nálunk, jobb a vendégnél), hanem mint salon komikust óhajtuk látni és mehallgatni, a melyik szerepkör most beütötte. Ma lép fel „Fenn az ernyő” Rejteiben. A karok dőzőgősen mentek s a zenekar... „Bocsásd meg nekik uram, a mit elmentünk vétenek! Ők nem tudják, mit cselekesznek.

— **Meteor kövek kiállítás.** Értesítés. Van szerencsém értesíteni az érdeklődő közönséget, hogy az Erdélyi Múzeum számára gyűjtött és ajándékozott meteorokövek f.

hó 22-ig bezárólag ki lesznek állítva és megtekinthetők naponta d. e. 9—12 óra között az egyetem ásv. földtani intézetében II. emelet, feljárás a csillagászati toronyból lépcsőkön. Kolozsvár 1882 febr. 16-án Dr. Koch Antal az erd. muz. ásv. földt. osztályának őre.

— **A Trnova melletti harozokban** szenvedett veszteségekről emlékezik meg a tegnap érkezett bécsi hivatalos jelentés. Mint már lapunkban említve volt, a Trnova melletti harozokban az 51-dik (kolozsvári) és 62-dik (marosvásárhelyi) ezredek voltak tűzben, még pedig erős ellenséggel szemben. Mindkét ezred legénysége hősiessé viselte magát a harcok tűzében. A hivatalos jelentés szerint az 51-dik sorgyalogezred legénysége közül súlyos sebet kaptak: Turós János és Tamási Mihály gyalogosok, a 62-ik sz. gyalogezred legénysége közül elesett Zsigmond Sándor szakaszvezető; súlyos sebet kapott: Mátyás Lajos gyalogos.

— **A közlekedés érdekében** városunk előjárásága a sok unszolás után végre valahára tett egy figyelemre méltó lépést. A mértékletes hivatal volt helyisége a B-Király utca szegletén a nagy laktanyával szemben levő rozant épület lebontásához ugyanis ma reggel hozzáfogtak. Ez épület lebontása által városunk egy a közlekedés, mint a sépítés, és a közegészségügy tekintetéből nyert.

— **A márczius 15-iki** ünnepélyt rendező bizottság tagjait f. hó 19-re vasárnap d. u. 4 órára, lakásomon tartandó gyűlésre meghívom. D. e. k. y. Albert elnök.

— **Az orvosbátra** jegyek válthatók febr. 17. és 18. szombatán d. e. 9—1, d. u. 3—6 óráig a nemzeti száloda 8-ik szamu szobájában. Este a pénziárnál. — Jegyárak: személyjegy 3 ft. — Csaladjegy 2 személyre 5 ft. — Csaladjegy 3 személyre 7 ft. Ablakjegy 1-ső sor 4 ft. II-ik sor 3 ft. Karzajegy 3 ft. Nagy L. b. jegyző.

— **Értesítés.** A nagyméltósági földmívelés, ipar és kereskedelemügyi m. kir. minis-teriumnak 3778 sz. m. kelt magassá átirata folytán van szerencsém ezennel közüldömásra hozni, hogy a budapesti központi időjelző állomás értesítéseiének Kolozsvarra leendő napok énti táviratozása folyó évi február hó 15-ével újból megkezdődött. Kolozsvár, 1882. febr. 16-án Gamaul Vilmos az erdélyi gazd. egylett titkár.

— **Meghívó** közgyűlésre. Választmányunk f. hó 14-én tartott ülésének határozatából kifolyólag, van szerencsém ezennel intézetünk összes tagjait a folyó évi március hó 5-ikén d. e. 10 órákor saját helyegekünkben megtartandó évi rendes közgyűlésre meghívni. Tárgysorozat: 1.) A választmány évi jelentésének tárgyalása. 2.) A múlt évi számadások előterjesztése. 3.) A költségvetés végleges megállapodása. 4.) A lemondott intézeti igazgató és 5 kisorolt választmányi tag helyébe újabb választása. Kolozsvár, 1882 február 15-én. A kolozsvári Zene-Conservatorium nevében: id. Bodor Pál, elnök. Magyaróssy Gyula, titkár.

— **Az iparos ifjúság** önk. és betegsegélyző egylete által a jövő vasárnap a város vigadóban rendezendő filiréstély ismét igen érdekesnek mutatkozik. A fiatalság megnyerte a hangversenyre közreműködőkül Balogh Györgyné urasszonyt magyar népdalok éneklésére, ki minden esetre igen szép közönséget fog magával vonzani e mulatságra. Szacsavay Imrénét (Boér Emmát) pedig szavallatra. A fiatalság e filiréstélyére a közönség részéről számosan készülünk. Músor a következő: Népdal egyveleg. A dal szakosztály által. Szavallat. Zsigmond Sándor egyleti tag által. Maganydal. Sztójka Ferencz egyleti tag által. Szavallat. Gottlich Lipót egyleti tag által. Dal egyveleg. Előadja a dalszakosztály. Szavallat. Szacsavainé urasszony által. Kettős dal. Pruner János és Kisikotay János által. Népdalok. Balogh Györgyné urasszony által. A legmelegebben ajánljuk közönségünk figyelmébe az ipar. ifj. önsépszegélyt e kedélyesnek ígérkező mulatságát! Belépti díj: 50 kr. Kezdeté 8 órakor.

— **Időjárás** Európában: A nagy légnymás [777—778] a continens déli a közepes légnymás [760] annak északi partjain és széléiben van. Méréséket szelek mellett az idő délen derült, az északi részben változó felhőzött. Hazánkban. Többnyire déli és délkeleti méréseket szelek mellett a hőmérséklet nagyobb, a légnymás általában kisebb lett. Az idő többnyire közepes derült; az északnyugati részben napos, változó felhőzettel, itt fagypontot föltt enyhült; általában csapadéktalan. Kéltas a jövő időre: Hazánkban: Általában enyhébb változó időt várhatni, helyenként csapadékkal.

Vegyes hírek.

— **Újabb mozgósítás.** Egy újabb minis-terisi leirat szerint a 62-ik soredet összes tartalékosait legfőbb parancs folytán legközelebb behívják.

— **Strauss** keringője a mormonoknál. Amerikai lapok szerint a mormonoknál a fiatal emberek és leányok ribilliót támasztottak a mormon egyház vénei ellen. A vének nem akarták megengedni, hogy a fiatalok a farsang alatt Strauss keringő mellett táncoljanak; a fiatalok azért is táncoltak, még pedig az „An der schönen blauen Donau” zenéje mellett. A mormon egyházatya meg akartán tekintélyüket óvni, büntetésre szabta a fiatalokra. Erre ezek a leányokkal együtt titkos gyűlést tartottak s esküvel fogadtatták meg egymással, hogy csak azért

is táncolnak keringőt; — mert a próféta, John Smidht, az ő vallási pontozataiban nem emlékezik meg a keringőről, Arigham Young sem tiltotta meg, azért tehát az egyházatyaq tilalma nem egyéb önkényről.

— **Egy operette**-énekés elfogatása. Prágában nagy feltűnést keltett Schenk operette énekesek elfogatása. Az énekest saját neje jelentette föl, azzal tenyegetett, hogy a lapokban több színhasi botrányt tesz közzé róla, ha bizonyos összeget nem fizet neki. Többi közt fölmutatott Schenkne egy levelet, melyben férje 5000 forintot követel hallgatásáért: Schenk a „Furcsa háboru” multkori előadásakor egy csomó utczagyereket küldött föl a színház karzatára saját költségén hogy Schenkut ültőlők ki. Ez az igyekezete azonban hiábavaló volt, mert Schenk né fényes sikert és tapsot aratott.

— **Holtak** menyegzője egy élővel. Khinában egy fiatal ember beleszeretett egy fiatal-énekesnőbe, s el is jegyezte. A házasság előtt azonban a fiatal férj hamarosan meghalt, anélkül, hogy a menyasszonyra tartott igényéről lemondott volna. Sőt minden éjjel ellátogatott szellem a menyasszonyhoz, s kijelentette neki, hogy a menyegző napját már megállapította. A menyasszony az éjjeli szellemi látogatás beteggé tette. Ezután egy Yen nevű esinos fiatal ember kezdett járni, a menyasszonyhoz s kiadta magát, mint, az elhunyt: völégény megbízottja. Az elhunyt völégény megbízta őt — mondá Yen — hogy legyen képviselője és helyettesítője nemcsak az esküvőnél, hanem a házasság életben is. A menyasszony nagy örömmel fogadta a kijelentést, semmi kifogása sem volt a helyettesítés ellen. Egészsége helyre állt s nemskóra megtartották a lakodalmat. A chinaiak egyrésze, most azt hiszi, hogy Yenbe az elhunyt völégény szelleme költözött át, a másik, kétkedőbb rész pedig azt mondja, hogy Yen ur rendkívüli találékony és vállalkozó szellemű fiatal ember.

— **Égő** hegy. Torbolehől írják, hogy a Rivatól harmadik órányira levő Monte Tembó ég. A sürti erősség, topolya és tűzgyák, a sziklakat borító mohok, eserjek szinte felemészthetetlen taplaleket annak a tűznek, mely már napok óta dúl. Felelmesen gyönyörű látvány a lángkoronás hegy, melyről a vész mindinkább terjed a szomszéd völgyek felé és félt, hogy a tűz kiármíthatlan károkat és szerencsétlenségeket fog okozni. A Monte Tembio attól gyúltat ki, hogy vígyázatlan galylegeresgelők szel irányban raktak tűzet, melyen poleutak akartak sütni.

— **Az északi** sark felé valószínűleg már ápril elején Polából osztrák magyar expedíció fog kiindulni. Az arzenálban megtesztelt erővel dolgoznak a hajó felszerelésén. Venczek Hans gróf is kíséri az expedíciót, melynek vezetője még a boldogult Woyprecht ajánlatától, Wolgemuth kapitány lesz. A legénységet legnagyobb rész a Quarneroból toborozták.

„Kelet” magánláviratai.

(Magyar távirati iroda.)

Budapest, február 16. Irányi javaslatot nyújt be, melyben a színházakban, de különösen a népszínházban előadott művek által terjesztett erkölcsstelen irány meggátlása iránt kér a háztól törvényes intézkedést.

A miniszterelnök válaszal Irányinak, s kéri a házat halassza el mostanról e javaslat tárgyalását, mint hogy fontosabb és mélyrehatóbb intézkedéseket kívánó semhogy hamarosan ellátható lenne. A ház a halasztásba beleegyezett.

Lázár Ádám a csángóknak adandó ösztöndíjak érdekében szól, s kívánja, hogy az erdélyi püspökség alá helyezzessenek. Az indítvány elvetettett. Knöpfier Vilmos a műemlékek restaurálására nagyobb összeg megszavazását szeretné.

Prónay úgy tudja, hogy a vajdahunyadi építkezéseknél visszaélések fordultak elő, melyeknek megvizsgálását követeli. Pázmány a zeneakadémia ki-szélesítését kéri. Trefort miniszter korainak mondja e törekvést. A közmívelődségi egyházi célokra adandó tétel elfogadtatott. E tárcza tárgyalása befejeztetett.

A pénzbizottság elfogadta a kölaj-vám emeléséről és az ásványolaj adóról szóló tjavaslatokat.

Bukarest, február 16. Cogolniceano. A „Dunakérdés” című viselő rőpiratban élesen kifádk monarchiánk ellen.

Bécs, február 16. Bockéznél a felkelők csoportosulnak, s a helységekben rabolnak.

Raguza, február 16. A trebinyei kerületben garázdálkodó bandát portyázó csapatok segítségével a lakosság szétverte.

Kovácsévics a krivosesiai felkelőknek segít. A felkelők száma itt 600 s a krivosziai eddigi vesztesége 200.

A rőktönitőlő bíróságot a föllazadt területen kihardecik s a lakósságot lefegyverzik.

Kazlart egy vadász csapat megszállotta.

Athén, febr. 16. A miniszterium állása ingadozó a kamara feloszlása lehetséges.

Feloldó szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSY KAROLY.

Magyar kir. államvasutak menetrendje. (Keleti vonal.)

Érvényes 1881. évi május hó 15-étől.

Nagyvárad—predeali irány Kolozsvárról.										Predeal—nagyvárad irány Kolozsvárról.									
Allomások		Gyors-vonat		Személy-vonat		Vegyes vonat		Menetjegy árak		Allomások		Gyors-vonat		Személy-vonat		Vegyes vonat		Menetjegy árak	
		202. sz.	óra perc	204. sz.	óra perc	202. sz.	óra perc					201. sz.	óra perc	203. sz.	óra perc	201. sz.	óra perc		
Nagyvárad (Vendéglő)	Elind.	3	25	5	00	6	50	6	29	4	49	1	09	—	—	—	—	14	87
M.-Telegd	"	3	56	5	42	8	17	5	31	3	79	2	16	6	13	7	25	13	63
Rév	"	4	31	6	24	10	00	4	36	3	12	2	44	6	52	8	35	12	73
Csucs (Vendéglő)	"	5	28	7	28	12	41	2	96	2	12	3	03	7	23	9	34	12	12
Bánffy-Hunyad	"	6	01	8	05	2	13	2	06	1	47	3	18	7	51	11	00	11	58
Egeres	"	—	—	8	50	3	30	1	16	—	83	3	52	8	41	12	48	10	56
Kolozsvár (Vendéglő)	Erk.	7	08	9	40	4	58	—	—	—	—	—	—	9	41	2	49	9	45
Kolozsvár	Elind.	7	18	10	14	8	00	—	—	—	—	4	54	10	15	4	01	8	79
Apahida	"	—	—	10	36	8	37	—	55	—	39	5	07	10	32	4	29	—	—
Gyéres	"	8	30	12	04	10	54	2	14	1	53	5	12	10	52	5	23	8	38
Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé)	Erk.	8	51	12	38	11	43	2	84	2	03	5	40	11	31	6	49	7	48
Kocsárd (Vendéglő)	Elind.	8	53	12	48	12	23	—	—	—	—	6	01	12	06	8	10	6	74
Maros-Ujvár	"	—	—	12	56	12	35	3	12	2	23	6	13	12	24	8	38	—	—
Felvincz	"	—	—	1	03	12	52	3	13	2	24	6	31	12	30	9	50	6	33
Nagy-Enyed	"	9	17	1	27	1	42	3	67	2	62	—	—	1	05	10	54	5	55
Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)	Erk.	9	33	1	47	2	17	4	24	3	03	7	03	1	25	11	39	5	18
Tövis (Vendéglő)	Elind.	9	40	2	07	3	00	—	—	—	—	—	—	1	40	12	06	4	60
Karácsonfalva	"	—	—	2	35	3	48	4	90	3	50	—	—	2	06	12	49	—	—
Balászfalva	"	10	09	2	50	4	17	5	18	3	70	7	30	2	26	2	18	4	24
Hosszu-Aszó	"	—	—	3	07	4	44	5	55	3	97	7	37	2	48	3	04	3	67
Mikeszása	"	—	—	3	23	5	15	5	92	4	23	7	54	2	48	3	04	3	67
Kapus (Elágazás Nagy Szeben felé)	Erk.	10	42	3	41	5	44	6	33	4	52	—	—	3	10	3	47	3	13
Kapus (Vendéglő)	Elind.	10	49	3	51	6	52	—	—	—	—	—	—	3	17	3	58	3	12
Medgyes	"	11	03	4	11	7	42	6	74	4	82	8	18	3	24	4	09	—	—
Erzsébetváros	"	11	25	4	44	8	45	7	48	5	34	8	23	3	34	4	50	2	84
Szegesvár (Vendéglő)	Erk.	11	51	5	22	9	49	8	38	5	99	8	47	4	10	5	55	2	14
Szegesvár	Elind.	12	11	5	32	10	33	—	—	—	—	—	—	5	38	8	47	—	55
Héjasfalva	"	12	26	5	50	11	15	8	79	6	28	10	7	5	50	8	47	—	—
Erked	"	—	—	6	28	12	19	9	45	6	75	10	17	6	28	8	20	—	—
Homoród-Kőhalom	"	1	29	7	29	2	00	10	56	7	54	—	—	7	26	10	08	1	16
Agostonfalva	"	2	04	8	18	3	53	11	58	8	28	11	32	8	12	11	38	2	06
Apáca	"	2	24	8	51	4	41	12	12	8	66	12	05	8	54	1	25	2	96
Földvár	"	2	44	9	23	5	37	12	33	9	09	12	50	9	52	3	56	4	36
Brassó (Vendéglő)	"	3	25	10	02	6	48	13	63	9	75	1	17	10	27	5	43	5	31
Predeal	Erk.	4	28	—	—	reggel	—	14	87	10	62	1	45	11	04	6	52	6	29

H I R D E T É S E K.

IGEN HASZNOS ALKALMI CZIKKEK!

Oriási választék és Kolozsvártt legolcsóbb forrás!!

A főtéren, br. Jósika-ház alatt, a nagy dohánytözsde mellett levő

DISZ-ÁRUTÁR

üzletemet teljesen újonnan berendeztem.

KAPHATOK: Mindennemű téli czikkek, u. m. nagyon szép mustrák kezdett munkákból cipők, kanapé-párnák Kulcs-tartók és ruhatartók, alsó ingek, női muffok, derék-fűzők, hársz-kendők, leánygyermek posztó-köntösök, női és gyermek-strimfik, minden fajta kötő-gyapottak, gép-czérnák, férfi ingek, esőernyők, nyakkendők, férfi és női glacié posztó és szarvasbőr-keztük, férfi és gyermek posztó-kalapok, férfi-, gyermek- és női cipők különösen nagy választékban. — Illatszerek, szappanok, eszéki szappan pomádé és puder, diszített kézi kosarak, uti kofferek és táskák, gyermek bölesők kerékkel és rugóval, dús választékban ALBUMOK, czukortartók és színházi látszóvelek, mechanikus: lég és gőzerejű játék-szerek ezeken kívül mindegyik galanterie nürnbergi és gyermekjátékok nagy választékával üzletemet felszereltem.

Postai megrendeléseket legnagyobb figyelemmel utánvét mellett eszközölök.

Jó minőségért kezeskedem.

Mély tisztelettel ajánlja magát

a disz-árutár tulajdonosa

KOHN LAJOS.

Főter br. Jósika-ház alatt.

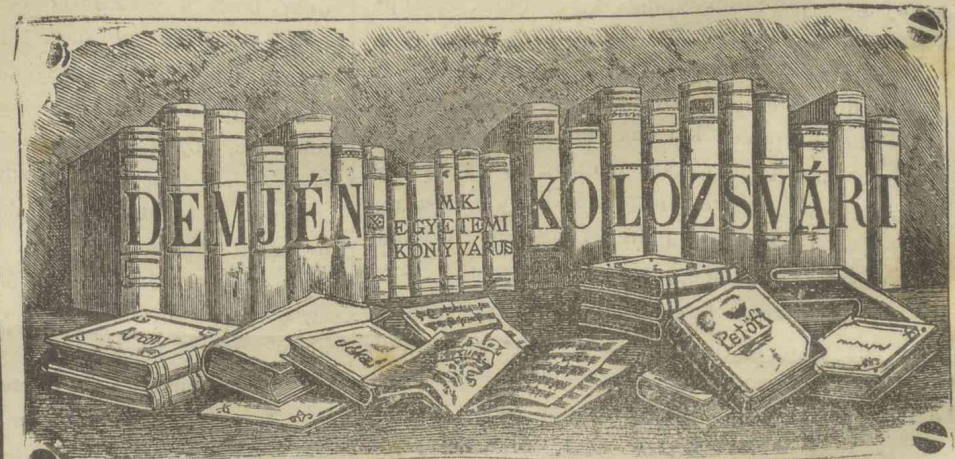
(255)

48—52

Nyomatott a „KELET” nyomdájában Kolozsvártt.

Könyv-, mű- és zenemű raktár.

Bárhon és bárki által hirdetett bel- és külföldi könyv, kép, zenemű és folyóirat azonnal gyorsan kapható vagy megrendelhető a legrövidebb idő alatt.

a plébánia épületben, a piaci templommal szembe.

Zongora és harmonium raktár.

(10)

6—*

Jutalmazó szolgálat.

Solid és igyekező személyek az 1845-beli **Badeni sorsjegyek** eladására, melyek 1885-ig mind ki fognak sorsoltatni; — előnyös jutalék, esetleg fixizetés mellett alkalmaztatnak. A bankjegyesület **Grün et Comp.** Amsterdam. Ajánlatok a bankjegyesület **Grün és társa** fiókjához majnál Frankfurtba küldendők.

88

2—2